

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на Ивелина Веселинова Дудренова на тема:

Особености на психичното и социално функциониране на деца от аутистичния спектър

Голямата вариативност от дефицити в комуникацията, асоциирани с аутистичния спектър оказват влияние върху психичното и социално функциониране не само на децата, но и на семейната система, чийто членове са. Високите нива на стрес при родители на деца с разстройство от аутистичния спектър са изследвани в множество проучвания. Родителският стрес е по-голям при семейства, които отглеждат такова дете, отколкото при семействата на деца с други нарушения в развитието. Качеството на живот е нарушено, нивата на соматични разстройства в семействата са високи. Дефицитите във вербалното поведение водят до продължителни социални затруднения при аутистичните деца.

Дисертационният труд на Ивелина Дудренова се състои от 179 страници, включващи 9 фигури и 28 таблици. Цитирани са 290 литературни източници, от които 17 на кирилица и 273 на латиница. Въпреки че, през последните години се работи активно за повишаване информираността на обществото по въпросите на аутизма, все още стигмата е налице, няма утвърдени съвременни методи и стандарти за диагностика и работа с тях и техните семейства.

Целта на настоящото емпирично изследване е да се установят особеностите и вариантите на психичното и социално функциониране при деца от аутистичния спектър във вътретестовия диапазон от 2.5 до 16 години.

Използваната методика “Скала за оценка на реакциите, Второ издание 2012 г.”(SRS-2) е нова, неизползвана в нашата клинична практика. Тя се базира на класификационната структура на DSM – IV, като има и две съвместими субскали (социална комуникация и взаимодействие и ограничени интереси и повтарящо се

поведение) с DSM - V, които позволяват сравнение на симптомите на разстройствата от аутистичния спектър с новите диагностични критерии на DSM – V.

Изследвани са 127 деца – над 5 години 97, от които 87 момчета и 10 момичета, средна възраст при момчетата 7.7 години, а при момичетата 6.1 години. Под 5 години са изследвани 30 деца, от които 20 момчета и 10 момичета, средна възраст при момчетата 3.9 години, а при момичетата 3.1 години. При тест/ре-тест процедурата бяха изследвани 37 деца, от които 29 момчета и 8 момичета.

Социалното поведение при аутистичните деца е детерминирано и от тяхната психична възраст. При по-висока умствена възраст е налице активно социално поведение, особено когато възрастните активно търсят социална интеракция. При анкетно проучване на родители на аутистични деца, 40% от тях казват, че във възрастта до 6 г. децата им са проявявали елементи на социално поведение, като отговор на поведението на майката и осъзнаване на нейното присъствие. Тези данни обаче отразяват по-скоро количествени резултати, отколкото качествени характеристики на социалното поведение при аутистичните деца. Очевидно е, че децата от аутистичния спектър могат да демонстрират актове на социално поведение, но едновременно с това проявяват значими нарушения на социалната компетентност. Поради факта, че повечето аутисти демонстрират невербално поведение, специалистите са принудени да тълкуват именно това невербално поведение.

Ниската социална мотивация и социална компетентност определят и трудностите в социалното познание. Според теорията на съзнанието стереотипното поведение при аутизма е средство за намаляване на тревожността, причинена от затрудненото разбирането на психичните състояния на другите хора. Предположението, че стереотипното поведение е средство за отдръпване от социални ситуации, които са трудни за разбиране обясняват неизменността като опит за контрол върху собствената среда и обяснява ограничените интереси при аутистичните индивиди.

Терапевтичните взаимоотношения и терапевтичния съюз между родителите и специалистите при работа с деца от аутистичния спектър много често опосредстват резултатите от терапията, изискванията от нея и очакваните резултати. Психосоциалните интервенции за социално-комуникативни проблеми често са конструирани да облекчават разрушителни поведения и са не особено ефективни в реална среда.

Дисертационният труд на Ивелина Дудренова е добре планирано и отлично изпълнено емпирично проучване. Отличната теоретична осведоменост на дисертантката, нейните високи професионални компетентности са отлична основа и гаранция за успеха на едно трудно проучване, с нозологична единица, която все още е енигма в детската психопатология. Данните от това изследване ще послужат за по-нататъшното изясняване на аутистичното поведение и за създаване на добър съюз между родители и терапевти-гаранция за ефективна терапия. В приложен план резултатите от изследването биха могли да послужат за съставяне на адекватни превантивни програми, базирани на особеностите на психичното и социално функциониране на деца от аутистичния спектър. Адаптиран е и съвременен инструмент за оценка на психичното и социално функциониране на деца от аутистичния спектър „Скала за оценка на реакциите, Второ издание, (Social Responsiveness Scale Second Edition, SRS -2), 2012г” за различни възрастови групи: от 2.5 до 5 години и от 5 до 18 години.

Имайки предвид качествата на представения дисертационен труд, както и личностните качества на Ивелина Дудренова, с пълна убеденост предлагам на Уважаемото научно жури да й присъди научната и образователна степен ДОКТОР.

28.04.2014 г.

Подпис:.....